

Toespraak Sven Gatz

Minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel

Lancering Brugs Erfgoedportaal en 15 jaar erfgoedcelwerking

Brugge, Aula Sint-Lodewijkscollege, maandag 12 december 2016

Geachte burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden,

Geachte vertegenwoordigers uit de Vlaamse en Brugse erfgoedsector,

Beste dames en heren,

- Als Minister van Cultuur mag ik u vanavond meenemen op een korte reis doorheen **15 jaar Vlaamse subsidiëring van het lokaal cultureel-erfgoedbeleid**, via het instrument cultureel-erfgoedconvenant en de erfgoedcellen.
- Op 23 juni 2000 nam de toenmalige Vlaamse regering drie besluiten voor het subsidiëren van experimentele convenants met de steden Antwerpen, Gent en Brugge. Het nieuwe instrument moest zorgen voor een ruimere visie dan het toenmalig museumdecreet beoogde. Het streven naar een bredere erfgoedwerking stond voorop, met aandacht voor het cultureel erfgoed dat zich buiten de muren van de musea bevond. Bijvoorbeeld in kloosters en privécollecties.
- In uitvoering van deze convenants, werd in elk van de steden een **erfgoedcel opgericht**. Samen met de kernactoren uit hun stad zetten deze erfgoedcellen de lijnen uit voor een experimentele erfgoedwerking die sterk onderbouwd werd door communicatie en publiekswerking. De convenants moesten de drie steden ruimte geven om hun erfgoedwerking verder te ontwikkelen, met de erfgoedcel als bruggenbouwer en motor voor vernieuwing. Ook de **Erfgoedcel Brugge liet zich al snel opmerken**. Met haar eerste tentoonstelling 'Oude drukken, dode letter' presenteerde de erfgoedcel een overzicht van waardevolle oude boeken die in diverse Brugse instellingen worden bewaard.

- In het kader van deze experimentele convenantswerkingen, zagen ook de **eerste publieksgerichte erfgoeddatabanken** het levenslicht. Zoals reeds geduid bij de lancering van ErfgoedBrugge.be werden in Brugge in de periode 2001-2004 verschillende erfgoedwebsites gelanceerd: Beeldbank Brugge, Historische Bronnen Brugge, Verhalenbank Brugge en Huizenonderzoek Brugge.
- Als wervend instrument voor een bredere publieksbelangstelling werd de formule **Erfgoedweekend** bedacht. Het grote publiek kon toen een blik achter de schermen werpen bij archieven en musea. Het Erfgoedweekend werd de voorbode van de latere Erfgoeddag. Hoewel ze in Brugge sinds 2010 opnieuw op zaterdag de Erfgoeddag beginnen en dus nog altijd mogen spreken van een Erfgoedweekend.
- In elk van de drie steden zorgden de experimentele convenants **voor een nieuwe chemie en een sterke dynamiek**. De samenwerking tussen de stedelijke erfgoedactoren werd verstevigd en de wisselwerking met aangrenzende sectoren – toerisme, onroerend erfgoed, onderwijs – werd volop verkend.
- Zo startte Erfgoedcel Brugge in 2003 met het plaatsen van **informatieve panelen op strategische plaatsen in de stad**. Deze panelen vertellen over het monumentale karakter en de belangrijkste historische gebeurtenissen, maar evenzeer over het leven van alledag. Op dit moment zijn er 16 panelen in de Brugse binnenstad en twee in de deelgemeenten.
- De **eerste evaluatie van de experimentele convenants was positief**. Het cultureel erfgoed dat zich niet in erkende musea bevond had meer aandacht gekregen, de zorg voor dit erfgoed was verbeterd en al doende was er een lokaal draagvlak gecreëerd voor een verruimd cultureel-erfgoedbeleid. Op basis van deze evaluatie, besloot de Vlaamse Regering om ook met andere steden cultureel-erfgoedconvenants af te sluiten en vanaf 2005 ook met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het cultureel-erfgoedconvenant was de experimentele fase ontgroeid en werd een eigen spoor binnen het eerste cultureel-erfgoeddecreet uit 2004.
- Van bij het begin vormden de verschillende erfgoedcellen een **hecht netwerk**, met veel aandacht voor onderlinge kennisdeling en samenwerking.
- De pioniers-erfgoedcellen in Antwerpen, Gent en Brugge waren ondertussen de projectmatige werking van hun startjaren ontgroeid. Om zich verder te ontplooiën, maakte Erfgoedcel Brugge keuzes. De primaire focus van de werking verschoof naar de niet-professionele erfgoedactoren. De Erfgoedcel Brugge zette bv. in

- deelgemeenten open dorpsprojecten op touw. Deze projecten steunden op een ruime betrokkenheid van culturele verenigingen en privé personen.
- Voor de stedelijke erfgoeddiensten nam de Erfgoedcel Brugge eerder een coördinerende rol op, vooral voor de werking van Brugse erfgoedwebsites.
 - In 2008 werd het archiefdecreet en het decreet op de volkscultuur geïntegreerd in een nieuw cultureel-erfgoeddecreet. Voor de steden Antwerpen, Gent, Brugge alsook voor de VGC in Brussel werd een nieuw instrument geïntroduceerd: het **cultureel-erfgoedforum**. Dit forum werd omschreven als een netwerk van erfgoedorganisaties die vanuit een integrale werking het verhaal van een stad of streek wil vertellen.
 - Ook Brugge ging hiermee aan de slag. Erfgoedcel Brugge en het Bruggemuseum verstrengelden hun werkingen via het instrument BEN of Brugs Erfgoednetwerk. Een van de meest in het oog springende projecten van dit Brugse Erfgoednetwerk was de tentoonstellingsreeks 'Snapshot', dat het Brugse immaterieel cultureel erfgoed op een verrassende wijze in beeld bracht.
 - De lokale ondersteuning van Erfgoedcel Brugge werd verder uitgebouwd, met gerichte **aandacht voor diversiteit in de doelgroepenwerking en het werken met specifieke erfgoedgemeenschappen**. Een mooi voorbeeld hiervan was het project 'klein Georges'tje, grote meneer', een herdenkingsdag rond de volksfiguur Georges Vantieghem die werd opgezet met verenigingen en buurtbewoners uit de deelgemeente Sint-Jozef.
 - In 2012 werd een **aangepast cultureel-erfgoeddecreet** goedgekeurd. De werking met cultureel-erfgoedfora werd niet bestendig, maar voor de kunststeden werd een nieuw spoor met Vlaamse beleidsprioriteiten cultureel erfgoed opgezet. Deze vier beleidsprioriteiten vormen de basis voor de huidige subsidiëring van de erfgoedcelwerking in de kunststeden Antwerpen, Gent, Leuven, Mechelen en Brugge.
 - Als **eerste prioriteit werd gekozen voor een strategische visie op digitaal cultureel erfgoed**. De lancering van ErfgoedBrugge.be en de ontwikkeling van het app-platform Xplore Bruges maken duidelijk dat Brugge hier zeker werk van heeft gemaakt de afgelopen jaren.
 - De **tweede prioriteit betreft de zorg voor en ontsluiting van religieus erfgoed**. Samen met de consultant religieus erfgoed Musea Brugge heeft Erfgoedcel Brugge een vrijwilligersploeg opgericht rond de inventarisatie in de Brugse

parochiekerken. Vier van de 28 Brugse parochiekerken zijn reeds geïnventariseerd, waarbij gestreefd wordt naar een afwisseling inzake aandacht voor het erfgoed in de monumentale kerken van de binnenstad en de parochiekerken in de randgemeenten. De inventarissen worden ontsloten via de provinciale erfgoedatabank Erfgoedinzicht.

- De **derde prioriteit handelt over de zorg voor culturele archieven en minder gekend documentair erfgoed**. Erfgoedcel Brugge zette samen met het Stadsarchief en de Sportdienst Brugge een ondersteuningstraject voor sportverenigingen op. In 2015 werd samen met de stamgasten van Café Vlissinghe een jaar vol erfgoedactiviteiten opgezet om de 500ste verjaardag van Brugges oudste kroeg te ondersteunen. De erfgoedreflex werkte aanstekelijk, want de nieuw opgerichte Orde van 500 zet het werk nu verder.
- Het **blijvend inzetten op de ondersteuning van het niet-professionele erfgoedveld vormt de vierde beleidsprioriteit voor de kunststeden**. Ook deze opdracht voert Erfgoedcel Brugge nauwgezet uit. Zij reikt interessante informatie aan de lokale verenigingen aan, maar biedt ook advies en hulp waar nodig. Zo wordt naar aanleiding van de Erfgoeddag elk jaar tijd genomen om een diversiteit aan spelers te enthousiasmeren en hen te begeleiden bij de uitwerking van hun activiteiten. Deze inspanningen hebben hun effect. De Erfgoeddag in Brugge staat er elke keer, met een sterk en divers programma.
- Recentelijk werd het **ontwerp van een nieuw cultureel-erfgoeddecreet, dat vanaf 2019 in voege zal treden**, door de Vlaamse Regering definitief goedgekeurd. Het ontwerp van decreet wordt nu ingediend in het Vlaams Parlement. Voor de 22 cultureel-erfgoedcellen die Vlaanderen ondertussen telt wordt uitgegaan van een dienstverlenende rol op regionaal niveau. De ondersteuning aan de vijf kunststeden voor het opnemen van de regionale dienstverlening kan mits uitbreiding naar een intergemeentelijk samenwerkingsverband of via delegatie aan een collectiebeherende organisatie op het grondgebied van de stad. De verdere concrete invulling staat de volgende maanden op de agenda, waarbij uiteraard ook overlegd wordt met de huidige erfgoedcellen en de betrokken lokale besturen.
- Dames en heren, deze terugblik toont aan dat de Vlaamse subsidiëring van het lokaal cultureel-erfgoedbeleid via cultureel-erfgoedconvenants de afgelopen vijftien jaar al heel wat evoluties heeft gekend. Over de jaren heen is er alvast één rode

draad: een **versterkend beleid voor de basiswerking van lokale erfgoedactoren werpt vruchten af**. De erfgoedcellen hebben aangetoond dat ze hierbij een onmisbare rol opnemen als verbindingsofficieren. Ze zijn nauw verbonden met de lokale realiteit, maar zijn tegelijk voldoende alert voor kritische reflectie en impulsen van buitenaf. Erfgoedcellen engageren zich ook in een breder Vlaams professioneel erfgoednetwerk. Vanuit dat netwerk halen erfgoedcellen expertise van buiten, binnen in hun lokale context.

- Omgekeerd dragen erfgoedcellen hun **eigen ervaringen en expertise uit naar de bredere erfgoedsector in Vlaanderen**. Deze dynamiek toont aan hoezeer het lokale en Vlaamse niveau elkaar kunnen versterken, maar elkaar ook nodig hebben.
- De erfgoedcellen hebben onderweg sterk geïnvesteerd in de **vertrouwensrelatie met de erfgoedbeheerders op hun grondgebied**. Voor de gedragenheid van het lokale cultureel-erfgoedbeleid, is het belangrijk dat erfgoedcellen ook in de toekomst aandacht blijven hebben voor deze organisaties, verenigingen en privé-personen.
- Een avond als deze maakt eveneens duidelijk dat erfgoedcellen een vitale rol opnemen bij de verdere ontwikkeling van een **erfgoedattitude en -gevoeligheid in de brede samenleving**. En dat werk is uiteraard niet af. Ook in de toekomst blijft het belangrijk om verder een werking uit te bouwen in de grenszone tussen cultureel erfgoed en belangrijke maatschappelijke domeinen.
- Tot slot wil ik **Erfgoedcel Brugge nog eens van harte feliciteren met hetgeen hier de afgelopen 15 jaar werd opgebouwd en gerealiseerd**. Ik hoop dat ze met hun werking nieuwe wegen zullen blijven inslaan, en tegelijk oog blijven hebben voor een goede vertrouwensrelatie met het lokale erfgoedveld. Ik ben alvast benieuwd ...

Alle info over Erfgoedcel Brugge >>> www.erfgoedcelbrugge.be